

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3204/2016. (X. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.21.35/2014/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó arra tekintettel kérte a Kúria Pfv.VI.21.35/2014/9. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert az álláspontja szerint sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, a XV. cikk (1) és (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló kártérítési per alperese pénzügyi társaság gazdasági tevékenységét hitelezte, az indítványozó pedig magánszemélyként cége kötelezettségei biztosítékául az alperessel óvadéki szerződéseket kötött. A Kft. 2011. decemberében csődeljárás alá került és a 2012. január 5. napján létrejött csődegyezség keretében vállalta a hitelezői tőkekövetelések 19%-ának megfizetését. A Kúria 2012. május 31. napján kelt végzésével az elsőfokú bíróság csődegyezséget jóváhagyó végzését helybenhagyta. Az alperes a csődegyezségi tárgyaláson nem szavazott és 2012. január hónap folyamán az óvadéki szerződéseket felmondta, az óvadéki betéteket lejárt tartozásainak törlesztésére fordította.
- [4] Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék előtt kártérítés iránt peres eljárást kezdeményezett a bank ellen. Kereseti kérelme szerint a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) akkor hatályos 20. § (1) és (2) bekezdése alapján a csődegyezségi tárgyalás napján a csődegyezség létrejött, így az óvadék lehívására ezt követően jogellenesen került sor.
- [5] Az elsőfokú bíróság az indítványozó kereseti kérelmét elutasította, tekintettel arra, hogy a megállapodás joghatályos egyezséggé csak a Kúria határozatával vált, így ezt megelőzően nem volt akadálya annak, hogy az alperes fennálló követeléseit az óvadékból kielégítse.
- [6] A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, álláspontja szerint ugyanis a csődegyezség kényszeregyezségként – annak megkötésének napjától – a szavazatot le nem adó alperesre is kötőerővel bírt. Az alperes az óvadékból tehát maximálisan a csődegyezségben elfogadott mértékben fordíthatott volna jogszerűen a lejárt tartozások törlesztésére.
- [7] A felülvizsgálati eljárás keretében eljáró Kúria, jelen alkotmányjogi panasszal támadott döntése a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A Kúria megállapította, hogy a csődegyezségben részt vevő hitelezőket köti ugyan a megtett jognyilatkozatunk, az abban részt nem vevő hitelezőkre azonban az egyezség csak a jogerős bírósági döntést követően hat ki. Az egyezség kényszeregyezség jellege, az ítélettel azonos hatálya tehát csak a bírói döntéssel áll be, következésképpen az alperesnek jogában állott a tartozásokért dologi jogi kötelezettséget vállaló indítványozó mint járulékos kötelezett szolgáltatását igénybe

venni. Az óvadék jogi jellegének értelmezésével kapcsolatban a Kúria rámutatott, hogy az indítványozó természetes személyként nem volt a cége hitelezője. A cége adósságaiért dologi, azaz óvadékszolgáltatási kötelezettséget vállalt, a csődegyezség hatálya viszont nem hat ki az ilyen természetű dologi kötelezettségekre.

- [8] A panaszindítványban és annak kiegészítésében előadott érvek szerint a Kúria megállapításai a csődegyezség hatályára és az óvadék jogi természetére vonatkozóan jogszabályi alappal nem bírnak, sőt kifejezetten ellentétben állnak a Cstv. és a Ptk. rendelkezéseivel, szűkítő jogértelmezések.
- [9] Az indítványozó megfogalmazása szerint a támadott ítélet azért ütközik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésébe, mert „a Kúria törvény szövegéhez képest megszorító jogértelmezése egyúttal kizárta azt, hogy az indítványozó megtérítési igényének sérelme tekintetében kártérítési igényt érvényesítsen.” Érvéle alapján „hasonlóképpen a tulajdonhoz való jog sérelmét valósítja meg a Kúria azon jogértelmezése, hogy a csődegyezség hatálya dologi kötelezettre nem terjed ki.”
- [10] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való jog sérelme pedig – az indítványozó nézete szerint – azért valósult meg, mert a Kúria az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el és „nem vette figyelembe, hogy indítványozó óvadéki kötelezettként tulajdonjogának elvonása esetén fennálló alkotmányos védelmet élvező megtérítési illetőleg kártérítési igényét sérti a jogszabályok indítványozó jogait megszorító értelmezése.”
- [11] Az indítványozó álláspontja alapján „a döntésében foglalt jogértelmezés, mely szerint csődegyezség hatálya nem terjed ki a dologi kötelezettekre, hátrányosan különbözteti meg azon hitelezőket, akik csak a főkötelezettől rendelkeznek biztosítékkal, továbbá a mellékötelezettek a főkötelezethez képest.” Nézete szerint az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésébe foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközik az a jogértelmezés is, hogy „a csődegyezség hatálya más időpontban terjed ki azon hitelezőkre, akik a csődegyezséget nem támogatták”.
- [12] 3. Az alkotmányjogi panasz az alábbiak miatt nem befogadható.
- [13] 3.1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai feltételeit vizsgálta. Ennek során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett alkotmányjogi panasz benyújtásra jogosulttól, azaz az alapügy felperesétől származik [Abtv. 51. § (1) bekezdés], és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz a megjelölt bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés].
- [14] 3.2. A továbbiakban az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § és 29. §-ában meghatározott befogadhatósági követelményeket vizsgálta meg.
- [15] Az eljárás során az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, panaszindítványa a felülvizsgálati eljárás során született ítélet ellen iránnyul [Abtv. 27. § b) pont].
- [16] Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [17] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [18] 3.3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt rámutat, hogy az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keretében – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [19] Az Alkotmánybíróság jogköre – a fentiekben hivatkozottak szerint – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Abtv. 27. §-a értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Következésképpen a bizonyítékok bírói mérlegelésének, és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel [lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]].

- [20] 4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Kúria jogértelmezését vitatja, az Alaptörvény minden sérelmesnek vélt rendelkezése tekintetében kifejezetten a jogalkalmazó jogszabály-értelmezéséből vezette le a megjelölt alapjogséremlmeket.
- [21] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését – különösen, ha az értelmezés a Kúria határozatában jelenik meg – el kell ismernie {lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Kirívó jogértelmezési hibák megvalósulásának hiányában a jogszabályokat a bíróságok önállóan értelmezik, és az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}.
- [22] A felülvizsgálati eljárás során – miként az a támadott ítéletben is szerepel – azt a jogkérdést kellett a Kúriának eldöntenie, hogy a csődegyezség mikortól hat ki az abban részt nem vett hitelezőkre, a megkötésétől vagy csak a jogerős bírósági jóváhagyásától van-e kényszer egyezség hatálya. Ezen felül a Kúriának a csődegyezség és az óvadék jogi természetét a konkrét tényállás keretei között együttesen kellett értelmeznie.
- [23] A Kúria a Cstv. hatályos rendelkezéseinek jogalkalmazói értelmezésével és a korábbi bírói gyakorlat alapján, a konkrét ügy sajátosságaira tekintettel hozta meg döntését. Figyelemmel arra is, hogy az Alkotmánybíróság alapvetően tartózkodik jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról való állásfoglalástól, az alkotmányjogi panaszban előadott érvek alapján kirívó jogértelmezési hiba vizsgálatának szükségességét sem találta megalapozottnak. Az a körülmény pedig, hogy a Kúria az indítványozó által irányadónak tartott értelmezéstől eltérően alkalmazott jogi normákat, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem tekinthető alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek sem.
- [24] 5. Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen ügyben nem merült fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, így az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ban foglaltaknak nem felelt meg. Az Alkotmánybíróság ezért az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján, az 56. § (3) bekezdésére figyelemmel, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel az alkotmányjogi panasz befogadását visszautasította.

Budapest, 2016. október 11.

Dr. Juhász Imre s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [25] Támogatom a rendelkező részben foglaltakat, ugyanakkor szükségesnek tartom a végzés indokolásának kiegészítését.
- [26] Egyetértek a végzés indokolásának azzal a megállapításával, hogy „[a]z indítványozó alkotmányjogi panaszában a Kúria jogértelmezését vitatja, az Alaptörvény minden sérelmesnek vélt rendelkezése tekintetében kifejezetten a jogalkalmazó jogszabály-értelmezéséből vezette le a megjelölt alapjogséremlmeket.” (Indokolás [20])
- [27] Nem értek egyet azonban azzal a többségi állásponttal, amely szerint az indítványozó alkotmányjogi panaszát az adott ügyben azzal – a befogadhatóság vizsgálata körében általánosan alkalmazott indokolással – lehetne visszautasítani: „[a]z a körülmény [...], hogy a Kúria az indítványozó által irányadónak tartott értelmezéstől eltérően alkalmazott jogi normákat, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem tekinthető alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek sem.”
- [28] Véleményem szerint az adott ügyben a befogadhatóság vizsgálata körében ennél összetettebb kérdések merültek fel.

- [29] 1. Az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontján alapuló hatásköre annak lehetőségét teremtette meg, hogy a támadott bírói döntést alkotmányossági szempontból felülvizsgálja. Ez magában foglalja azt is, hogy az Alkotmánybíróság egyedi ügyekben felülvizsgálja a bíróság jogértelmezését. Ennek azonban szigorú korlátai vannak.
- [30] A felülvizsgálat korlátait mindenekelőtt az jelöli ki, hogy a hatalommegosztás rendszerében a jogszabályok önálló, a konkrét tényállásra vonatkoztatott értelmezése a rendes bíróságok feladata (*iura novit curia*) {3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában hangsúlyozza ezért, hogy a hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését – különösen, ha az értelmezés a Kúria határozatában jelenik meg – el kell ismernie {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Ez következik a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 6. §-ából is, amely szerint „[a] bíróság határozata mindenkire kötelező”.
- [31] A hatalommegosztás elvéből fakadó korlátok mellett az Alkotmánybíróság felülvizsgálati jogkörét szűkíti, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a értelmében kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálhatja a bírói döntést, mert az alkotmányjogi panaszt csak Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani. Az Alkotmánybíróság ezért nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontján (Abtv. 27. §-án) alapuló hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmén keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [32] A fentiekből következően a bírói döntésben megjelenő jogértelmezés kizárólag akkor támadható alkotmányjogi panasszal, ha az valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelmére vezet {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [15]}. Ilyen alapjogi (Alaptörvényben biztosított jogi) érintettség nélkül az Alkotmánybíróságnak nincs jogköre a bírói jogértelmezés felülvizsgálatára.
- [33] 2. Az adott esetben az indítványozó a Kúria jogértelmezését részben az Alaptörvény XIII. cikkével összefüggésben vitatta. Ebből következően az indítvány ebben a részében felveti az alapjogi jogsérelem lehetőségét. Az Alkotmánybíróságnak ezért vizsgálnia kellett volna az indítványozónak – mint óvadéki kötelezettnek – azon érvelését, miszerint az a bírói jogértelmezés, amely értelmében az alperes a csődegyezés megkötését követően – de annak jogerős bírósági jóváhagyása előtt – felhasználhatta az indítványozó által letett óvadék teljes összegét, felvetheti-e a tulajdonhoz való jog sérelmét. Az indítványozó ezzel összefüggésben részletesen hivatkozta az Alkotmánybíróságnak az alkotmányos tulajdonvédelemmel kapcsolatos gyakorlatát [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, 481/B/1999. AB határozat, 3/2000. (II. 25.) AB határozat, 3009/2012. (VI. 12.) AB határozat]. Hivatkozott továbbá az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) a tulajdonvédelemmel kapcsolatos ítéleteire, és az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglaltakra is. Erre alapítottan arra a következtetésre jutott, hogy a Kúria jogértelmezése összefüggésbe hozható az alkotmányos tulajdonvédelemmel.
- [34] Az Alkotmánybíróság azonban a 3051/2016. (III. 22.) AB határozatban már vizsgálta az óvadék jogi természetét. Ebben arra mutatott rá, hogy „az óvadék szerződést biztosító mellékkötelezettség, amelynek az a célja, hogy egyrészt a kötelezett teljesítőkészségét fokozza, másrészt segítse az igényérvényesítést: a szerződés nem vagy nem kellő teljesítése esetén biztosítsa a jogosult követelésének megtérülését. Az óvadék a jogosult számára dologi fedezetet (sőt: közvetlen kielégítési jogot) jelent – tehát dologi hitelbiztosítékról van szó –, ugyanakkor legfontosabb jellemzője az, hogy egy alapkötelelemhez (jelen ügyben: hitelszerződéshez) kapcsolódó, járulékos jellegű kötelelemről van szó” (Indokolás [24]). Az Alkotmánybíróság ezért arra a megállapításra jutott, hogy az óvadékokra – mint járulékos jellegű kötelelemre – nem terjed ki az alkotmányos tulajdonvédelem.
- [35] Az Alkotmánybíróság hivatkozott gyakorlatából következően az alkotmányos tulajdonvédelem nem terjed ki az óvadék lehívásával összefüggésben felmerült megtérítési igényekre sem. Ezen okból fennálló alkotmányjogi összefüggés hiánya pedig a befogadás visszautasítását vonja maga után.
- [36] 3. Az indítványozó a Kúria kifogásolt jogértelmezését nem csak az alkotmányos tulajdonvédelemmel összefüggésben támadta, hanem – alapjogi relevancia nélkül – azon az alapon is, hogy sérti az egységes és kiszámítható joggyakorlatot. Álláspontja szerint – utalva az EJEB által meghozott *Beian kontra Románia* ügyre (30658/05), 2007. december 6. – a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog része a bíróságok kiszámítható, egységes értelmezésen alapuló joggyakorlata. Ebből következően, véleménye szerint, a tisztességes bírósági eljáráshoz való

jog sérelmét alapozza meg, ha a Kúria olyan jogi helyzetet teremt jogértelmezésével, amely „a törvény rendelkezéseiből – ilyen tárgyú utalás hiányában, illetőleg törvény szövegének kifejezetten ellentétes nyelvtani értelmével szemben – olyan következtetést vont le”, amely „nem volt előre látható”.

- [37] Az indítványozó érvelésével összefüggésben arra szükséges rámutatni, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában az EJEB gyakorlata valóban „segítséget nyújthat az alkotmányos – Alaptörvényben és nemzetközi egyezményben rögzített – alapvető jogok értelmezéséhez, tartalmuk és kiterjedésük meghatározásához.” {4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [19]}. Ebből azonban nem következik, hogy az EJEB gyakorlata automatikusan az érintett alapvető jog tartalma volna.
- [38] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése értelmében a Kúria biztosítja a bíróságok ítélezésének egységét. Ennek egyik eszköze, hogy meghozott határozatát közzéteszi. Az adott esetben a Kúria támadott határozatában egyértelműen rámutatott, hogy olyan jogértelmezési kérdés merült fel, amelyet eddig még nem vizsgált. Indokolása szerint: „[a]z eldöntendő kérdés a jelen ügyben az, hogy a csődegyezség megkötését követően, de még annak bírósági jóváhagyását megelőzően az alperes jogosan használta-e fel a felperes által letett óvadék teljes összegét. Tehát azt a jogkérdést kellett a Kúriának eldöntenie, hogy a csődegyezség mikortól hat ki az abban részt nem vett hitelezőkre, mikortól van a kényszeregyezség hatálya, a megkötésétől vagy csak a jogerős bírósági jóváhagyásától. Ebben az elvi kérdésben a Kúria korábban még nem foglalt állást. Az alperes által a felülvizsgálati kérelemben felhívott BH2014. 22. számú eseti döntés csak azt tartalmazza, hogy az egyezség mikortól válik ítélet hatályúvá.”
- [39] A Kúria tehát eddig nem vizsgált elvi kérdést döntött el, és erre tekintettel a meghozott határozatát – az egységes ítélezési gyakorlat kialakítása érdekében – BH 2015.329. szám alatt közzétette. Ebből következően az Alkotmánybíróság – figyelemmel a fentiekben a hatalommegosztással összefüggésben kifejtettekre – az alapjogi relevanciával nem rendelkező kúriai jogértelmezést nem vizsgálhatja felül.
- [40] Véleményem szerint az adott ügyben az alkotmányjogi panasz visszautasítása a fentiekben kifejtett indokokon alapul.

Budapest, 2016. október 11.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/118/2016.

